

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 29
48/2014
29. november 2014

Ludovít Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

KAŽDÝ SI DO KOPCA
TLAČÍ SVOJ BALVAN
Strana 4.

RUSI SA DRŽIA
SVOJHO ROZUMU
Strana 5.

ŽUPAN TIBOR MIKUŠ
O STRATÁCH A NÁLEZOCH
Strana 6.

AJ V PRÍMORSKEJ RIJEKE
ŽIJÚ AKTÍVNI MATIČIARI
Strana 8.

STOROČNICA M. MEDVECKEJ
- MALIARKY RODNEJ ORAVY
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Sníval sa mi taký sen. Že všetci občania si budú rovni. Najrovnejší by mali byť tí, čo určujú chod spoločnosti. Spoločnosť sa volá Slovenská republika. Tá, ktorej všetci zvolení zástupcovia slúžia. Sníval sa mi sen, že všetci tí volení poberajú primeranú, teda priemernú mzdu. Zrazu v tom sne vidím, ako sa vyprázdňujú kandidátske listiny. Nikto nechce byť zvolený za poslanca NR SR, nikto za primátora či starostu, nikto za prezidenta. Každý v tom sne mi vraví, ako by riešil čokoľvek, len keby vedel kedy a najmä za čo. Nuž, ale práve o tom bola pointa, že oni sa nemali pýtať nás ako a za čo. Oni to majú robiť a nám voľbách predstaviť programy: dokedy, ako a za čo.

Odvaha je stále lacnejšia, je priam v akciovom výpredaji. Nevidané klamstvá sú oficiálne presadzované a ak sa medzi ne dostane kúsok pravdy, musí byť vytlačená v zbirke zákonov. Terajšie médiá s niekoľkými výnimkami iskierkami tvrdia pred pár dňami, že novembrový prevrat z roku 1989 sa začal 17. novembra v Prahe. Keď zaznelo, že prológ sa udial o deň skôr v Bratislave v podvečer 16. 11., bolo to pravdivé, ale s krátkou životnosťou. Už o deň neskôr ani jedno médium, ktoré to predtým spomenulo, tento fakt nezopakovalo. Mimochodom, štátne médiá pred štvrtstoročím presne v takýchto predzimných dňoch už ako jedna veľká hlásna trúba zrazu vysielali priame prenosy z námestí.

Neverím veľmi vlastným snom, prečo by som mal veriť snom iných ľudí?! Lebo sú lákavé ako vnady víly pod tatranskou rodnou hrdou? Alebo vari láskavé, s'ľa pohladenie chladnej zdravej vody, o ktorú raz asi tiež prideme? Už sa to všetko mení na zlý sen... Preto som sa radšej rýchlo prebudil. Zistil som, že novembrové ilúzie spred štvrtstoročia tu fungujú naďalej. Navigátorov nadmieru, no lode sa potápajú. A kdeže sme stratili kapitánov?! Asi sme ich ani nemali. Intuícia nie je vždy najlepší priateľ pútnikov. A sny nie sú reálnym životom.

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

www.neografia.sk

Národné osvetové centrum vyznamenalo exprezidenta Ivana Gašparoviča Pocta svätého Gorazda má prvého nositeľa

Maroš M. BANČEJ - Foto: autor

V roku výročných XXV. svätogorazdovských dní na Slovensku začína Národné osvetové centrum v Bratislave udeľovať nové ocenenie Pocta svätého Gorazda. Ide o morálne ocenenie nefinančného charakteru. Tvoria ho medaila, certifikát a záložka. Poctu svätého Gorazda udeľuje štatutár tejto vrcholnej osvetovej a kultúrnej štátnej inštitúcie za významný podiel na rozvoji výchovy, osvety, miestnej a regionálnej kultúry, záujmového vzdelávania, umeleckej tvorby a interpretácie, ochrane, šírení a prezentácii národného a kresťanského kultúrneho dedičstva v Slovenskej republike i v zahraničí.

Udelenie medaily s poradovým číslom 1 prezidentovi Slovenskej republiky Ivanovi Gašparovičovi schválila generálna riaditeľka Národného osvetového centra PhDr. Jana Kresáková ešte 12. mája. Samotný historický akt odovzdania pocty sa uskutočnil 29. októbra 2014 v terajšej rezidencii exprezidenta v Bratislave a zúčastnila sa na ňom generálna riaditeľka NOC a PaedDr. Miroslav Holečko, manažér kultúry pre národné a kresťanské tradície v NOC.

PODPOROVATEĽ TRADÍCIE

V certifikáte prvého odovzdaného ocenenia sa okrem iného uvádza, že je udelené pri príležitosti jubilejných XXV. svätogorazdovských dní na Slovensku za mimoriadnu podporu hlavy štátu a osobný prínos pri šírení kultúrnych hodnôt novodobej národno-kresťanskej svätogorazdovskej tradície. Prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič začiatkom tohto kalendárneho roka prijal šiesty raz po sebe záštitu nad Svätogorazdovskými dňami na Slovensku a Dekádou svätého Gorazda na Slovensku 2005 - 2015. Aj za tento neopakovateľný počin v iných oblastiach národnej kultúry, nehovoriac o jej kresťanskej proveniencii, je toto svojím spôsobom kresťanské morálne ocenenie NOC v rukách vte-

Ivan Gašparovič a generálna riaditeľka NOC Jana Kresáková

dajšej hlavy štátu jednoznačne opodstatnené.

Medaila Pocta svätého Gorazda je pomenovaná po významnej osobnosti našej národnej, kultúrnej a kresťanskej histórie, prvom po mene známom slovenskom polyhistorovi a vzdelávateľovi Gorazdovi. Pravdepodob-

ne bol nástupcom sv. Metoda na arcibiskupskom stolci i na poste rektora našej prvej vysokoškolskej vzdelávacej ustanovizne. Je prvým Slovákom, o ktorom kresťanská tradícia zachovala povest' svätosti. Dielo tohto intelektuála zohralo významnú úlohu v šírení kultúry - základu

profilovania a udržania národnej identity Slovákov.

OCENENÁ MEDAILA

Autorom výtvarného riešenia medaily je akademický sochár, v súčasnosti popredný slovenský medailér uznávaný aj v zahraničí Marián Polonský. Medaila Pocta svätého Gorazda bola v septembri tohto roku ocenená na Celosvetovom medailérom biale v Sofii cenou za najvýraznejšie stvárnenie klasickej medaily. Medzinárodná federácia umeleckej medaily posudzovala kolekciu troch Polonského medailérskeho opusov a dominantnou medzi nimi bola uvedená gorazdovská medaila.

Na averze medaily kompozíčne dominuje postava svätého Gorazda v pohybe na pozadí veľkej otvorenej knihy. Vľavo vystupujú svätí Cyril a Metod z knihy so svojimi atribútmi (hlaholika, dvojramenný kríž, evanjelium). Biskupská berla v ruke svätého Gorazda, spojená s trojvrším, symbolizuje súvislosť - následníctvo s biskupskou berlou u svätého Metoda. Vo svätozia-
rach svätcov sú vpísané ich mená hlaholikou a svätý Gorazd ukazuje ľavou rukou na trojicu slov, vyjadrujúcu zmysel jeho poslania: VIERA, VZDELÁVANIE, TVORBA. Na averze medaily je mladá žena ako alegória osvety a štátny znak s nápisom Slovenská republika.

3 OTÁZKY PRE:

Martina DANKA, hovorca investičnej a finančnej skupiny Penta

Je veľmi ťažké presvedčivo vyvrátiť nezmysel

• **Potrebuje skupina Penta médiá na to, aby si upevnila vplyv a moc na Slovensku?**

Nie, nepotrebuje. Dôvody, pre ktoré sme sa rozhodli vstúpiť do mediálnych investícií, sme opakovane komunikovali. Vnímame príležitosť na trhu v podobe konsolidácie najmä printových vydavateľstiev, a to nielen na Slovensku, ale v celom regióne. Ide nám o ekonomickú príležitosť, pretože sme presvedčení, že na trhu zostane v blízkej budúcnosti pôsobiť výrazne menej vydavateľstiev než v súčasnosti.

• **Je skupina Penta nástrojom politiky vlády Roberta Fica, alebo ním cez vlastníctvo médií chce byť?**

Naša investičná skupina nie je nástrojom moci Roberta Fica. Inak na túto otázku neviem odpovedať. Pretože rovnako sa ma môžete pýtať, či je pravda to, čo ste o mne počuli, že keď večer chodím z práce, tak vykonávam potrebu na verejných miestach. A že ma žiadate, aby som k tomu zaujal stanovisko. Je preto ťažké presvedčivo vyvrátiť nezmysel.

• **Má v pláne skupina Penta cez vlastníctvo alebo vlastnicke podiely v médiách zaviesť v mediálnom prostredí cenzúru?**

Nie, nemá, a aj keby mala, tak by to bolo naivné, krátkozraké a neuskutočniteľné. Žijeme v 21. storočí v dobe internetu a sociálnych

medií. Je absurdné si myslieť, že akýkoľvek vlastník médií dokáže kontrolovať informácie. Existuje množstvo alternatívnych zdrojov. Zároveň dôveryhodnosť je kľúčovým prvkom hodnoty médií, a to aj ekonomickým. Cenzúra by zničila dôveryhodnosť nami kontrolovaných médií a my by sme sa tak pripravili aj o finančnú hodnotu, ktorú sme na mediálne investície vynaložili. Čitateľ je v súčasnosti veľmi náročný a citlivý na manipuláciu, dokáže rozlíšiť kvalitný obsah a tvrdo potrestať takéto snahy tým, že prejde ku konkurencii alebo umožní vzniknúť alternatívnemu projektu.

Zhovárať sa Ivan BROŽÍK
Foto: archív

ISSN 0862-8823
48
9770862882007

V SNN 49/2014
SI PREČITATE

■ Neuveriteľných sto rokov života sa dožíva najstarší matičiar Imrich Kružliak v Nemecku
■ Národný rozvoj na juhu zakrpatel - deformované kultúrne jadro môžeme opraviť
■ Reportáž Jána Čomaja o známej leopoldovskej tragédii - Krvavý úsvit demokracie

Druhým najvyšším ústavným činiteľom štátu bude minister školstva Peter Pellegrini

Aj v zomknutej strane sa dohoda rodila ťažko

Ivan BROŽÍK – Karikatúra Lubomír KOTRHA

Abdikácia Pavla Pašku na post predsedu Národnej rady Slovenskej republiky, ako aj miesto poslanca, vysvetlenie jej dôvodov a následné okolnosti vyberania jeho nástupcu nenapovedajú až takú pevnosť a stabilitu, akou sa strana SMER-SD hrdila od svojho vzniku a akú demonštruje navonok.

Bývalá ministerka V. Tománová verejne vyhlásila, že v strane už nie je taká priateľská atmosféra ako kedysi. Robert Fico avizoval v utorok (18. 11.), že do štyridsiatich ôsmich hodín bude známe meno nového šéfa parlamentu, aj kandidát na podpredsednícky post, ktorý opustila Renáta Zmajkovičová. Nestalo sa, aj keď SMER svojich korunných princov dávno má. V deň uplynutia termínu ho R. Fico posunul opäť, až o raz toľko. Kritizoval pritom médiá, špekuluje

o tom, kto Pavla Pašku nahradí. Označil to za „balkanizáciu slovenskej politiky“. „Tu sa šermuje, manipuluje, mne je niekedy až smutno, čo čítam v novinách, čo sú to tam za hlúposti popísané,“ doplnil.

■ NÁVRAT K ČAPLOVIČOVI?

Marek Maďarič mohol byť prijateľným predsedom nášho zákonodarného orgánu. Je známy kultivovaným vystupovaním, snahou o dohovor, alebo aspoň schopnosťou dialógu, nie je známe, že by podnikal či už otvorene, alebo skryto cez nasadené osoby a subjekty. Zaujímavé je, že volá po opätovnom zapojení Dušana Čaploviča do aktívneho politického života. A to krátko po tom, ako tohto ministra strana vymenila za „novú krv“. Mnohí spolustraníci Mareka Maďariča na tento post presadzujú, on zatiaľ odoláva. Viacerí členovia kabinetu nepotvrdili, ani nevylúčili medializovanú informáciu, že

minister kultúry Marek Maďarič post šéfa parlamentu prijať nechce. Minister M. Maďarič napokon ponuku odmietol a ostáva ministrom kultúry. Pre neho je pôsobenie na tomto poste dôležitejšie.

■ PETER PELLEGRINI

V čase uzávierky tohto vydania SNN premiér Robert Fico informoval, že predsedníctvo strany Smer-SD navrhlo na predsedu parlamentu namiesto P. Pašku len 4-mesačného ministra školstva Petra Pellegriniho (40), ktorý mal v posledných mesiacoch priam raketovú kariéru. Najskôr sa stal ministrom školstva a následne druhým najvyšším ústavným činiteľom štátu. R. Fico ho označil za politika „v dobrom veku“. Jeho vymenovanie pozitívne zhodnotili minister vnútra R. Kaliňák i poslanec D. Jarjabek. Podporila ho aj opozícia. Predsedovi Mosta – Híd B. Bugárovci je ľúto, že odchádza z postu ministra školstva, pretože tento rezort potrebuje akútne reformu. Podpredsedom NR SR sa namiesto R. Zmajkovičovej stane Miroslav Číž. Tento post už v minulosti zastával.

Matica si zaslúži aspoň pokoj, keď už nie podporu a neustále kopance

Rokovali o rozpočte pre ustanovizeň

Ján ČERNÝ – Foto: archív SNN

Ostatné zasadnutie parlamentného výboru pre kultúru a médiá matičiarov určite nenadchlo. Ak na jednej strane určite potešilo, že poslanci schválili rezortu kultúry viac zdrojov do rozpočtu na rok 2015, na druhej strane sklamal vyjadrenie poslanca za stranu, ktorú Matica podporovala v parlamentných voľbách.

Poslancov totiž zaujímala najmä Matica slovenská, v ktorej boli na prieskume, aby sa pozreli na jej hospodárenie. Majú podozrenie, že Matica slovenská nehospodári efektívne. Opozícia sa obáva, že navrhnuté peniaze pre Maticu slovenskú pôjdu do vzduchu. Prekvapením bolo, že aj Miroslav Číž zo Smeru-SD akoby podporoval neprajníkov organizácie a podotkol, že pri prostriedkoch pre MS mal by byť rezort opatrný. Aký mal na to dôvod, nekonkretizoval. Možné vysvetlenie je nedostatok informácií.

■ KONTROLY V MATICI

Na základe medializovaných informácií posledných mesiacov,

že Matica slovenská má finančné problémy a jej predse- da nedokáže organizáciu riadiť, sú pochybnosti možné. Problém je, že v Matici sa za posledných

AKTUÁLNE

päť mesiacov podarilo zrealizovať nekompromisnú reštrukturalizáciu a stabilizovať situáciu. Neobišlo sa to bez prepúšťania a šetrenia. Napokon nový správca Maroš Smolec predložil v októbri prebytkový rozpočet vyše stodvadsaťtisíc eur, ktorý matičný výbor schválil. To však médiá nezverejnili...

„V Matici sa v tomto roku konali tri kontroly: na jar NKÚ, v lete poslanci NR SR a na jeseň

kontrolóri z MK SR. Nijaká z nich nenašla také vážne porušenia s nakladaním verejných zdrojov, že by Matica musela štátu vrátiť čo len cent. Toto je dôkaz nášho pôsobenia. S nakladaním verejných zdrojov problém nemáme, šetrimo ich a smerujeme do rozvojových programov,“ vysvetlil pre SNN správca M. Smolec.

Na rokovaní výboru pre kultúru štátny tajomník MK SR Ivan Sečík – a vďaka mu za to – pripomenul, že Matica slovenská je samostatná, nezávislá, verejnoprávna inštitúcia. Dodal, že rezort „veľmi striktné“ sleduje, ako využíva finančné prostriedky. Nemá však podľa neho kompetenciu robiť kontrolu celkového hospodárenia v Matici sloven-

skej. „Pokiaľ mám informácie, tak neboli zistené výraznejšie nedostatky vo využívaní zdrojov, ktoré išli prostredníctvom transferu,“ povedal Ivan Sečík.

■ ŠTÁTNE A SVOJE

Matica slovenská je financovaná na dvoch úrovniach: z účelovej štátnej dotácie vo výške 1,5 milióna eur a z vlastných príjmov z podnikateľskej činnosti – predovšetkým z dividend tlačiarne Neografia, a. s., ktorej je Matica takmer 89-percentným vlastníkom. A práve výpadok plánovaných dividend Neografie za rok 2013 vo výške štyristotisíc eur spôsobil finančné problémy. Matica slovenská však nie je iba predse- da, vedenie alebo ústredie. Sú to tisíce ľudí po celom Slovensku, ktorí neraz z vlastných zdrojov a na vlastné náklady reštaurujú poklady slovenskej ľudovej slovesnosti, revitalizujú kultúru na úrovni obcí a plnia iné dôležité civilizačné úlohy, podporou ktorých sa hrdí každá politická strana vo svojich volebných programoch a na ktorú rýchlo po voľbách zabúda.

■ DOBRÉ VZŤAHY

Matica slovenská si váži vzťahy s rezortom kultúry a jeho

Ivan SEČÍK, štátny tajomník MK SR

podporu v podobe každoročného transferu. Aj preto v priebehu iba niekoľkých týždňov odstránila všetky formálne nedostatky a pripomienky, ktoré jej boli v správe o poslanceckom prieskume adresované. Slovom štátneho tajomníka Ivana Sečíka to neboli „výraznejšie nedostatky“. Matica však nemá ambíciu byť „pápežskejšia ako pápež“.

VŠIMLI SME SI

Deň boja za slobodu a demokraciu sprevádzalo niekoľko zvláštností. Azda tou najmarkantnejšou bol fakt, že na slávnostný večer do SND nepozvali zástupcov organizácie politických väzňov komunistického režimu. Teda ľudí, ktorí vyše štyridsať rokov vzdorovali komunistickej zločínke a niesli následky svojho zápasu za slobodu.

Politici sa vzdialili od ľudu

Od roku 1992, keď bol odhalený pamätník popravených a umučených politických väzňov komunizmu na bratislavskom cintoríne Vrakúňa, sa každoročná pietna spomienka za účasti predstaviteľov štátu a diplomatického zboru konala práve tam. Na tabuliach pod symbolickým krížom, ktorý pri návšteve Slovenska posvätil svätý Ján Pavol II., sú mená obetí režimu. Každoročne k pamätníku prichádzali aj slovenskí prezidenti. Andrej Kiska toho roku položil veniec k pamätníku obetí pri úteku cez hranice pod hradom Devín. Urobil tak v sprievode prezidentov Nemecka, Poľska a Maďarska. Žeby dnešných liberálnych politikov provokovali mená umučených a popravených za ideály slobody? Za vieru? Za národ? Devín je rozhodne atraktívna lokalita a navyše monument v tvare brány neprovokuje tak ako kríž či mená Peter Gojdič, Ján Vojtáš- šák...

Aj keď RTVS pripravila niekoľko programov venovaných výročí, sotva ktorý bol pozerateľný. Nezaujali ani protagonisti dvoch diskusných relácií. Navyše, najmä v Lampe sa akosi nedokážu zaobísť bez hostí z Česka, akoby samostatné Slovensko nebolo realitou. Kritika režimu sa skôr odohrávala v materiálnej oblasti než v duchovnej. Neobjavil sa ani náznak, koho komunistický režim prenasledoval, v čom sa prejavovala nesloboda, aký ten režim, ktorý sa skončil 17. novembra 1989, vlastne bol. Bez obzretia sa do minulosti, nie je možné pochopiť nastolenie demokracie pred štyrtstoročím, ba ani obdobie, ktoré priniesla.

Nie je ničím novým, že mnoho ľudí je z vývoja spoločnosti rozčarovaných. Pripastné rozdiely v životnej úrovni sú živnou pôdou na vyvolávanie masových nepokojov. Videli sme to v Prahe, ale aj v Bratislave. Organizované vyvolávanie chaosu však nie je tým, za čo ľudia pred dvadsiatimi piatimi rokmi štrngali kľúčmi.

Eva ZELENAYOVÁ

Slovenskí a srbskí historici k téme prvej svetovej vojny

Vzájomne užitočná výmena poznatkov

Slovenský historický ústav a Historický odbor Matice slovenskej v spolupráci so Spolkom Srbov na Slovensku uskutočnili 14. novembra 2014 v Bratislave diskusné stretnutie slovenských a srbských historikov na tému Prvá svetová vojna a jej hodnotenia v historiografii. Podujatie poctil svojou účasťou veľvyslanec Srbskej republiky na Slovensku Šenu Dermaku a konzulka Vera Ostojčić. Veľvyslanec vo svojom úvodnom pozdrave okrem iného vyzdvihol význam takýchto spoločných vedeckých podujatí. Na diskusnom stretnutí v Bratislave sa zúčastnili aj niekoľkí srbskí študenti z Viedne.

Akademik Srbskej akadémie vied v Belehrade prof. Ljubodrag Dimić prehľadne informoval o srbskej historiografii obdobia „veľkej vojny“ – ako Srbi dodnes nazývajú tento

menalo „začiatok novej slobodnej Európy“ – vznikol celý rad nových štátov. Doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc., z Filozofickej fakulty UCM v Trnave sa zamerl na interpretácie prvej

nársku legendu“. PhDr. Peter Mulík, PhD., zo Slovenského historického ústavu vyzdvihol v súvislosti s prvou svetovou vojnou nové málo známe skutočnosti. Na záver podujatia

ČO INÍ NEPIŠU

globálny vojnový konflikt. PhDr. Anton Hrnko, CSc., z MO SR konštatoval, že po atentáte na Františka Ferdinanda v Sarajeve sa slovenská tlač stavala na stranu Srbov. Po začiatku vojny slovenskú politickú elitu charakterizovala pasivita. Slováci bojovali na všetkých frontoch prvej svetovej vojny. Padlo ich šesťdesiatdeväť tisíc. Prof. Dr. Srdjan Mijalković z Viedenskej univerzity vidí paralely v politike začiatku 20. a 21. storočia. Aj keď je to absurdné, prvá svetová vojna mala veľký význam, lebo jej skončenie zna-

svetovej vojny v slovenskej historiografii. Stavanie pamätníkov (po roku 1920) všetkým padlým vo vojne, bez rozdielu za koho bojovali, prekrylo umelo vytváranú „legio-

prof. L. Dimić predstavil svoju knihu Srbsko vo Veľkej vojne 1914 – 1918, ktorá doteraz vyšla v srbskom a nemeckom jazyku.

Peter MULÍK

Majdan mieri na Slovensko

Eva ZELENAYOVÁ

Robert Fico tak dlho zdôrazňoval politickú stabilitu na Slovensku, až o ňu prišiel. Stačili dve bláznivé manifestácie proti predsedovi parlamentu Pavlovi Paškovi a pevná stavba Smeru sa začala otriasať. Paška odstúpil nielen z pozície predsedu parlamentu, ale vzdal sa aj poslaneckého mandátu. Rozbuškou sa stal poslanec Alojz Hlina, ktorý kauzu okolo piešťanského CT prístroja a zlú náladu v spoločnosti využil na vlastnú kampaň (?). Opozícia je pri chuti a iste sa nezastaví pri prvom úspechu. Situácia náramne pripomína obdobie pred voľbami v roku 1998, keď opozícia konštruovala kauzy a demonštrácie, až vyústili do hysterického zachraňovania Markízy. A do zmeny vlády, ktorá zburala všetko, čo sa dovtedy postavilo. Lenže dnes nemožno za-

búdať na kyjevský Majdan a politické zemetrasenia v mnohých štátoch Európy.

V súčasnosti je stabilita vládneho kabinetu ohrozená aj zvnútra ľudsko-právnu agendou. Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR zamestnáva na poste vedúcej odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí puncovanú feministku Oľgu Pietruchovej, ktorá je dušou Celoštátnej stratégie ochrany ľudských práv a Celoštátnej stratégie rodovej rovnosti. Pochádza z politického prostredia blízkeho pravici. Paradoxom je, že Celoštátna stratégia ochrany ľudských práv už obsahuje výstupy zo stratégie rodovej rovnosti na roky 2009 – 2013. Preto stratégia rodovej rovnosti na roky 2014 – 2020 sa už nemusí zaoberať definíciami základných pojmov,

čo zahmlieva skutočný cieľ stratégie. Aj preto môže Pietruchovej tvrdiť, že Celoštátna stratégia rodovej rovnosti len chce ženám matkám pomôcť, aby si mohli nájsť prácu a neboli diskriminované.

KOMENTÁR

„Rodová rovnosť rovná sa rovnosť mužov a žien, čo sa týka sociálneho postavenia,“ povedala Pietruchovej novinárom po stretnutí s predstaviteľmi mimovládnych organizácií. A dodala: „My chceme odstraňovať rozdiely v sociálnom postavení mužov a žien tak, aby spoločnosť vnímala spravodlivo úlohy mužov a žien. To neznamená, že muži a ženy sú rovnakí, že my chceme odstraňovať biologické rozdiely. Chceme odstraňovať tú nespravodli-

vosť hlavne voči ženám, ktorá je stále v našej spoločnosti zakotvená.“ Akoby sme si nepamätali požiadavky LGBTI skupín, zakotvené v stratégii ochrany ľudských práv, ktoré sa už objavili v materiáloch školsťva, kde namiesto matky a otca figuruje rodič číslo jeden a rodič číslo dva. Alebo požiadavka na slobodné rozhodnutie sa jedinca o vlastnej pohlavnej identite až v dospelosti...

Proti obom stratégiám sa postavili desiatky mimovládnych organizácií, kresťanské inštitúcie i laici, no napriek tomu bez väčších zmien postúpili na rokovanie vlády. V novembri sa už uskutočnila protestná manifestácia proti Celoštátnej stratégii rodovej rovnosti a po odmietnutí pripomienok mimovládnych organizácií sa dajú očakávať ďalšie iniciatívy. Zástupcovia štyroch občianskych združení sa mali v utorok 18. novembra stretnúť so štátnym tajomníkom rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny Jozefom Burianom, ale zastúpila ho spomínaná Pietruchovej. Anton Chromík z Aliancie za rodinu o tomto stretnutí povedal, že sa skončilo neúspechom.

„Materiál stratégie rodovej rovnosti a Akčný plán tejto stratégie bol predložený do vlády bez akceptovania pripomienok verejnosti.“ Zdôraznil, že ak dôjde k ich schváleniu, „verejnosť sa s takouto situáciou nezmieri“. Vláda teda môže očakávať protestné akcie, ktoré v súvislosti s plánovaným Národným pochodom za rodinu v budúcom roku v Bratislave môžu podstatne oslabiť pozíciu Smeru pred voľbami.

Je pozoruhodné, že Smer súhlasil s prijatím ústavného zákona o rodine a na druhej strane pripravuje celoštátnu ľudsko-právnu stratégiu, ktorá ide proti duchu tohto ústavného zákona. Pietruchovej prischol titul kráľovná demagógie. Iste nie neprávom. Ako rafinované sa pracuje s agendou ľudských práv, potvrdila sama: „Zohľadnilo sa mnoho pripomienok, ale väčšina bola takého charakteru, aby sa nespomínal pojem rodovej rovnosti v stratégii rodovej rovnosti, čo nie je celkom množné.“ A prečo nie, ak ide iba o rovnosť šancí? Alebo?

Paškovo nástupcu čaká ťažká práca.

Prof. Vincent Šabík a november

Dušan D. KERNÝ

Je pochopiteľné, že po štvrtstoročí sa na pre niekoho november, pre iného November spomína pri všetkých možných, ale aj nemožných príležitostiach. To už tak pri takých oslavách býva. Máme dlhodobý tréning v kampaniach, v tom, aby sa dnešná skutočnosť líšila od niekdajších nádejí. Voľakedy sme to preháňali s oslavami povstania a druhá svetová vojna vyzerala ako epizóda v dejinách SNP. Teraz to zasa niektorí presávajú natoľko, že naša zmena pomaly vyzerá ako kľúčová udalosť globálnej zmeny.

V terajšej atmosfére sa zabúda na to, že to bol najmä ruský národ, ktorý sa rozhodol povoliť bývalý systém a s ním veľmoc. Nebol to len Gorbačov, bola to masa ľudí. Predovšetkým tá masa Rusov, veriacich i neveriacich, ktorí boli a sú aj dnes

reprezentantmi veľkej ruskej kultúry, ruského príspevku k európskej civilizácii a svetovej kultúre. A preto sa cítia byť samozrejmu súčasťou Európy. Mám na mysli tých Rusov, ktorí sa zbavili nielen Sovietskeho zväzu,

POZNÁMKA

sovietskej okupácie Ruska, ale aj Sovietskeho zväzu v sebe samých. Nečudo, že je medzi nimi toľko ľudí slova, ľudí literatúry.

No aj na Slovensku je v súvislosti so zmenou politiky, jazyka, vytvárania nového slovenského jazyka a slovníka súvisiaceho s dobývaním a rozširovaním priestoru slobody mnoho mien, mnoho ľudí. Jeden z nich je muž, ktorý prijal na seba misiu byť prvým šéfredaktorom nového typu perio-

dika – Literárneho týždenníka. Ten vznikol niekoľko rokov pred novembrom v roku 1989 s cieľom zmeniť podobu verejnej diskusie na Slovensku a otvoriť možnosti pre mnohých, ktorí ich dovtedy nemali.

Nie je náhoda, že medzi krstnými otcami vzniku Literárneho týždenníka bol Vladimír Mináč, ktorý bol aj lektorom Bratislavy Nahlas – prvého takého hlasného protestu proti režimu. Mináč sa podpísal pod zmenu ako lektor Bratislavy Nahlas. Zastal sa novej potreby hovoriť nahlas a aj nastavil svoj chrbát, vtedy o. i. chrbát národného umelca.

Literárny týždenník pod vedením svojho prvého šéfredaktora Vincenta Šabíka zasiahol do verejného života na Slovensku v čase, keď sa nič podobné neudialo v Čechách a na

Morave. Vtedy oficiálna tlač a médiá používali úradnú slovenčinu, pozostávajúcu z iba z osemsto slov. A publikácia Bratislava Nahlas bola na stránkach oficiálneho denníka vystavená ostrým útokom. Literárny týždenník zmenil atmosféru. Ukázal iné Slovensko a iné možnosti pre Slovensko. Patrí neodmysliteľne do všetkého toho, čo vytváralo v predstihu atmosféru pre premenu. Taký Pavol Demeš si trebárs dodnes uchováva výstrižok z vtedajšieho Literárneho týždenníka, jeho prvé mediálne vystúpenie...

Nie je paradox, že prvým, kto bol v novembri 89 verejne detronizovaný v priamom televíznom prenose, bol práve Vladimír Mináč? Nie je paradox, že prvým terčom sa stal nielen šéfredaktor Literárneho týždenníka, ale aj samotné periodikum? Volalo sa ihneď po zmene jeho názvu. Tým by sa samozrejme zahľadilo všetko to, čím Literárny týždenník prispel k zásadnej zmene na Slovensku, a tým aj vo vtedajšom Česko-Slovensku. Treba si dnes pripomenúť ľudí, ktorí menili veci, lebo vždy, keď to chcete robiť, potrebujete na to noviny, médiá.

AKO BOLO, ČO BOLO

S Karlom Krylom som sa prvý raz stretol pri jeho vystúpení v internéte Horský park v roku 1968. Pesničkár ostro reagoval na vstup sovietskej, maďarskej, poľskej, bulharskej a východonemeckej armády. Pesničku Rakovina končil veršami: „Je známo, či je vina: to hraní s kostrami// má jméno rakovina a voní astrami, kůň běží bez udidla, kouř štípe do očí,// hrajem si na pravidla a deska přeskočí...“

Druhý raz som ho stretol osobne po prevrate v roku 1998 na lodi smerujúcej do Rakúska. V treťom čísle občasníka Verejnosť odpovedal na otázku: O čom budú teraz vaše piesne, keď nám hrozí sloboda? slovami: „Radšej si počkám, do akej miery je tá sloboda opravdivá, do akej miery to bude zase len tak nako... Mám dojem, že už dnes, len čo sa tá sloboda začala, by som mohol kritizovať. Myslím si, že budem prvým človekom, ktorého sa istí ľudia v nových

vládach budú chcieť zbaviť, pretože do toho budem vŕtať... A viem, čo sa tu deje, že prebiehajú boje, takzvaná akcia BOK, teda boj o korytá.“

Kryl ostal spevákom ľudu. Nelákali ho smotánkové zbohatlické bankety. Vyhľadával

Jediný, no zásadný Krylov omyl

Peter VALO

krčmy štvrtej cenovej skupiny a počúval ľudí. Pokojne odcitoval hájnika od Harachů, ktorý povedal: „Viete, páni, ja sa v tej politike veľmi nevyznám, akurát viem, že hladné prasa žerie trikrát viac než syte.“ Z toho Karel vydedukoval, že: „Najlacnejší spôsob demokracie je monarchia. Oni už majú svoje a nekradnú znovu. Vždy sa zvolí nejaká nová vláda. Musí sa znovu nahrabať.“

V pesničke Demokracia sa dal počuť: „Demokracie rozkvétá byť s kosmetickou vadou.// Ti, kteří kradli po léta, dnes dvojnásobně kradou.// Ti, kdo nás léta týrali, nás vyhazují z práce.// A z těch, kdo pravdu zpívali, dnes nadělali zrádce.//

//Demokracie zavládla, zpívá nám Gott a Walda. //Zbaštíme sóju bez sádla u strejdy McDonalda.// Král Václav jedna parta je se šmelinářským šmejdem. // Pod střechou velký partaje se u koryta sejdem.//“

Jeho brat Jan dve desiatky rokov po Karlovej smrti povedal: „Karel predpokladal, že po štyridsiatich rokoch komunizmu a desiatich rokoch nemeckej poroby pôjdu k moci najlep-

šie mozgy a krajinu potiahnu na dohľad k demokratickému svetu. Všetci vieme, že sa tam zase napchali zlatokopovia, ktorí idú štýlom: my máme a po nás potopa.“

A spevák rebel zase patril medzi nepohodlných ľudí, keď

kritizoval: „ústretovú predposratosť redaktorov, novinárov, vedúcich rozhlasu a televízie“.

V knižke Země lhostejnost napísal: „Na oboch stranách česko-slovenskej barikády boli čoskoro roznieťené guberniálne vášne – závisť, nenávisť, šovinizmus pražský a bratislavský. Klausove slová peniaze nemsrdia umožnili transformáciu boľševického majetku, nakradnutého za štyridsať rokov, do

nového kapitalistického vlastníctva. Staronové štruktúry prakticky ovládli hospodárstvo. Závisť a nenávisť, pestované po desaťročia, tento trend podporili. Nie sme na ceste k demokracii západného typu, ale ku kapitalizmu devätnásteho storočia.“

Karel Kryl bol sklamaný, keď videl, ako komercia nivočí kultúru. Uvažoval, že opustiť vlasť, a myšlienka, ktorú vyslovil po návrate z emigrácie na dunajskej lodi v Bratislave, sa naplnila. Skutočne patril medzi prvých ľudí, ktorého sa ľudia v nových vládoch chceli zbaviť. Jeho pesničky útočiace na bezcharakternosť, klamstvo a hrabivosť neustratili na aktuálnosti ani dnes. V jednom sa však mylil, keď do poslednej chvíle bránil rozdeleniu federálneho štátu, ktoré považoval za neuvážené rozhodnutie špičiek. Nechápal historickú nevyhnutnosť emancipácie slovenského národa. Žiaľ, predčasná smrť mu nedopriala poznanie, že pokojným rozdelením štátu sa vzťahy medzi Čechmi a Slovákmi dokonca zlepšili.

Strhujúca energia slovenskej ľudovej kultúry v podaní profesionálov

Mimoriadne výročie skvelých umelcov

Dušan D. KERNÝ – Foto: Ilustrácia – programový plagát SLUK-u

V dnes verejnosti neprístupnom kaštieli v Budmericiach – kúštik za Modrou – by mohla byť jedna pamätná tabuľa, ktorá tam zrejme nikdy nebude. Tu našiel útočisko spisovateľ Ľudo Ondrejov ako správca. Ochranou pôsobivej budovy a veľkého parku sa vyhol tomu, aby ho dobehla minulosť z čias vojny. Pre svoju národu, ktorá priťahovala ako magnet, však za ním chodili hostia – poslancami britského parlamentu počnúc a špičkovými poverencami nového režimu z oblasti týkajúcej sa kultúry. A nimi boli Ondrej Pavlík a Juraj Špitzer.

V tejto trojici Pavlík – Špitzer – Ondrejov sa zrodila v lete, konkrétne v auguste 1948, myšlienka vytvoriť podmienky na vznik umeleckého profesionálneho súboru, založeného na interpretácii tradičnej slovenskej ľudovej kultúry. A o pol roka – na augustových oslavách Slovenského národného povstania vo Zvolene – už bol na svete SLUK – Slovenský ľudový umelecký kolektív a mal prvé verejné predstavenie.

■ STOVKY ZÁJEMCOV

Nábor sa robil po celom Slovensku, prihlásilo sa okolo deväťsto spevákov, tanečníkov a tanečníc, záujem bol veľký – a základňa tradičného ľudového umenia tak isto. Z pragmatických potrieb vtedajších čias tak vznikol životaschopný organizmus – dnes SLUK oslavuje šesťdesiate piate výročie svojho vzniku a uvádza svoj strhujúci jubilejný program so závideniahodnou energiou. Námet a scenár vytvoril Juraj Hamár, ktorý aj jubilejné predstavenie uviedol, čo umožnilo publiku zoznámiť sa s pleiádou osobností, ktoré formovali SLUK. Dramaturgmi boli Stanislav Marišler a Vladimír Kyseľ. Symbolickou a generačnou spojku, prepojením medzi tradíciou a súčasnosťou bol civilný moderátor Martin Tapák. Cenným na jubilejnom programe SLUK-u je možnosť porovnať

si v dvoch častiach tradíciu a súčasné, moderné poňatie. Ukazuje sa, že základy, ktoré sa v prvopočiatkoch opierali o ľudových tanečníkov a spevákov, sa vďaka profesionalizácii súboru nesmierne obohatili.

■ ZÁSTUP SLÁVNÝCH

Predošili choreografi a tanečníci, osobitne Juraj Kubánka, a skladatelia, ktorí formovali hudobnú tvár SLUK-u, ako najmä Alexander Moyzes, Ján Cikker, Eugen Suchoň, Ti-

bor Andrašovan, Svetozár Stračina, vyniesli slovenský scénický folklór na domáci vrchol a získali preň svetové uznanie v šesťdesiatich štátoch sveta.

Nový, jubilejný program otvoril možnosti širšieho vnímania toho, čo moderný človek môže nájsť v slovenskej folklórnej pokladnici – a to tak našinec, ako aj divák, pre ktorého je folklór, alebo osobitne slovenský folklór neznámym pojmom či novinkou.

Nadšenie publika z tanečných výkonov v atleticky náročných Tatarských orloch, kde sa ukázala životaschopnosť desaťročia budovanej tradície choreografie Juraj Kubánku a hudby Svetozára Stračinu z roku 1980, sa po predstavení zmenila na prejav solidarity s predstaviteľom vrcholných výkonov – skončil so zranením menisku. Podľa generálneho riaditeľa SLUK-u Juraja Hamára „nikaké umelecké dielo, ktoré početní autori vytvorili pre SLUK, by bez vynikajúcich interpretačných výkonov tanečníkov, muzikantov a spevákov neostalo v pamäti a v srdciach poslucháčov a divákov, jubilejný program predstavuje len zlomky z bohatej tvorby a významných tvorivých počínov, ktorými SLUK počas svojej existencie obohatil nielen slovenský, ale aj svetový scénický folklórismus“.

■ VYNIKAJÚCA PRIMÁŠKA

Kto zažil nadšené ovácie po skončení predstavenia (dnes sa im hovorí standing ovation), videl množstvo mladých ľudí a medzi nimi nemalo cudzincov, môže dať predchádzajúcim slovám len za pravdu. Bolo to strhujúce spojenie tradície a súčasnosti s vynikajúcou ľudovou hudbou pod vedením primášky Zuzany Pokornej. K tomu pestrosť nielen slovenského kroja, ale i moderných kostýmových poňatí. Jubilejné predstavenie demonštrovalo názorne, že myšlienka profesionalizovať ľudové tradície nesie v sebe dodnes náboj ľudovej umeleckej energie aj pre moderného človeka, umožňuje mu jej rozvoj, nové poňatie a spája slovenský svojráz, slovenskú pôvodnosť a originalitu so životom moderného človeka. Nie je to konzervovanie tradície, ale jej oslobodenie. Umožňuje novým generáciám všestranné využitie. A divákovi potešenie a radosť, na ktorú sa tak skoro nezabúda.

NA OKRAJ

Na Slovensku verejnosť nereaguje na informácie médií tak, ako by si to oni predstavovali. Internetový portál Pravý prostor konštatuje, že je to tak aj v Čechách. Kladie si napríklad otázku, prečo má protiruská propaganda médií taký malý dosah. Prečo český národ po vyše polročnej masáži si stále neosvojil bojové nadšenie svojich „elit“ a nedemonštruje v uliciach za tvrdý postup voči lotrovskému Rusku.

Rusi sa držia svojho rozumu

Odpoveď nachádza v syndróme Rudého práva. V časoch totality dosiahol Rudé právo takú „dôveryhodnosť“, že ľud už neveril ničomu, čo napísalo. Akosi automaticky sa predpokladalo, že pravdou je opak publikovaných informácií. Rovnako to bolo na Slovensku s denníkom KSS Pravda. Tento stupeň dôvery sa podarilo masovokomunikačným prostriedkom opäť dosiahnuť: ľudia sú až precitlivení na propagandu a manipuláciu. Poznajú a vycítia ju na sto honov a vnímajú ju veľmi negatívne. Z pohľadu bežného občana je dnes hlavný prúd propagandy výrazne prorómsky, proislamský, progendrový, prohomoosexuálny, multikultúrny... Kapitoulou samou o sebe je proeurópskosť našich médií. Vinu sa k Západu ako kedysi k Moskve: aj lajno z Bruselu im vonia ako fialky.

Po rokoch formovania verejnej mienky sa občan odpojil. Čo mu tie hodnoty, ktoré európsky mainstream prináša, dávajú? Jeho pocit je, že podporujú cudzie proti domácej, veľké proti malému, úchylné proti normálnemu a škodlivé proti užitočnému.

Za Reagana sme milovali USA. Dnes konštatujeme, že sa za ostatných dvanásť rokov podarilo Spojeným štátom rozvrátiť najmenej šesť stabilných, sekulárnych a prozápadných diktatúr arabského sveta, premeniť ich na divoké osie hniezda sektárskeho násillia a zároveň rozduchať iskrú nenávisť a džihádu v moslimskej diaspóre Európy. Takže s drístmi o šírení demokracie sme získali násillie v západnej Európe a nekončiaci sa prúd utečencov, úplne neprispôsobiteľných a nezačleniteľných do našej kultúry. A čo na to európske elity? Nezastanú sa svojho občana a daňového poplatníka, ale vravia, že ich musíme pochopiť, vcítiť sa, tolerovať a obrniť sa trpezlivosťou... Staneme sa cudzincami vo svojej krajine? Dakedy to tak vyzerá, že občanmi osobitného zreteľa, rešpektu a úcty sú tí iní, odlišní.

A ako to je s Ukrajinou? Tamajší režim vznikol pre našinca dosť nesympatickým spôsobom. Pozorný divák ťažko strví hádzanie Molotovových koktailov na stojacich, nebrániacich sa policajtov. Ukrajine sa takmer podarilo rozpútať občiansku vojnu, schvalovať paľbu armádnych raketometov a delostrelectva na obytné štvrte miest na vlastnom území to chce silný žalúdok a pripomína to vojnový zločin genocídy. Pokiaľ ide o Krym, Rusi si vzali, čo ruské bolo. Prečo si povedzme Škóti mohli pokojne a slobodne v referende rozhodnúť o tom, či sa odtrhnú od Británie, ale Rusi na Kryme nie? V Kosove nijaké referendum nebolo a aj tak sa tamajší Albánci odtrhli od Srbska. Občan nepocituje najmenší dôvod nekritickej pritakávať Západu. Jeho hodnoty, priority a jeho spôsob života sú preda len trochu iné.

Peter JÁNOŠÍK

- Pokojné prostredie Stupavy vhodné aj pre rodiny s deťmi
- Priamo v areáli detské ihrisko a športoviská
- Príroda aj kompletná občianska vybavenosť na dosah

www.zipava.sk

- Výborná poloha s rýchlou dostupnosťou centra Bratislavy
- Výnimočná architektúra komplexu a flexibilné zmeny interiérov jednotlivých bytov a apartmánov
- Obchodné a kancelárske priestory na prenájom

www.vienna-gate.sk

- Moderné bývanie v americkom štýle
- Všetko pre aktívny život s priateľmi
- S výhľadom na dominanty hlavného mesta

www.americkebyvanie.sk

ZIPP BRATISLAVA, spol. s r. o., je spoločnosť s viac ako 50-ročnou tradíciou v stavebnej výrobe. V roku 2004 sa stala súčasťou európskeho stavebného koncernu STRABAG.

- Dodávka a realizácia na kľúč
- Realizácia inžinierskych stavieb
- Výroba a montáž prefabrikovaných konštrukcií
- Rekonštrukcie historických a pamiatkovo chránených stavieb

www.zipp.sk/development

zipp

Tibor MIKUŠ: Štvrtý blok v Mochovciach mohol už deväť rokov vyrábať elektrinu

Všetko, čo sme urobili, dodnes slúži Slovensku

Verejnost' ho pozná najmä ako vynikajúceho odborníka na jadrovú energetiku a ako jej presvedčivého obhajcu. Bol riaditeľom Atómových elektrární Jaslovské Bohunice, generálnym riaditeľom a predsedom predstavenstva Slovenských elektrární i predsedom Výboru jadrovej bezpečnosti Slovenských elektrární. Má za sebou úspešnú kariéru športovca, je nositeľom titulu majster športu. Bol členom tieňovej vlády HZDS, poslancom NR SR, predsedom Výboru NR SR pre európske záležitosti a po zmene štatútu aj zakladajúcim členom Matice slovenskej. Aktuálne je Ing. Tibor MIKUŠ, PhD., (1952) predsedom Trnavského samosprávneho kraja.

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Rudolf ZELENAY

• **Váš životopis je ukázkou úspešného mužza. Stali ste sa špičkovým odborníkom v oblasti energetiky, štrnásťnásobným majstrom Česko-Slovenska a Slovenska v karate, poslancom NR SR, predsedom Trnavského samosprávneho kraja. Existuje niečo, čo ste chceli a nedosiahli?**

To, čo ste povedali, znie síce lichotivo, ale len čo sa podarí dosiahnuť nejaký výsledok, hra sa začína odznova. Rád samozrejme spomínam na pekné chvíle, keď sa mi niečo podarilo v karate, ale oveľa viac si cením, že mám žiakov, ktorí boli úspešní nielen v karate, ale aj v živote. A čo si veľmi cením, je spustenie elektrárne v Mochovciach pred šesťnástimi rokmi. Vo veľmi ťažkej medzinárodno-politickej situácii, pod obrovským tlakom zo strany niektorých našich susedov. Presvedčili sme príslušný výbor v Štrasburgu, že táto elektráreň je bezpečná a bude na prospech ľudí. Aj keď už mal pripravenú negatívnu deklaráciu, zmenil stanovisko. To je pre mňa oveľa cennejšie ako všetko ostatné. Spravili sme niečo, čo dodnes slúži Slovensku, a verím, že ešte bude užitočné aspoň ďalšie štvrtstoročie. A dovoľm si tvrdiť, že keby bola v Mochovciach zostala naša garnitúra, tak štvrtý blok už najmenej deväť rokov vyrába elektrickú energiu.

• **V súčasnosti sa vedú diskusie o ich dostavbe. Viete, čo sa tam odohráva?**

Viem, čo sa tam neodohráva. Jadrové elektrárne sú určité typizované jednotky. Napríklad elektrárne s reaktormi typu VVER 440 sa konštruujú ako tzv. dvojbloky, teda sú tam dva reaktorové bloky, každý so svojim príslušenstvom. Časť zariadenia je však spoločná pre ďalšie dvojbloky aj pre celú elektráreň. V Mochovciach sú projektované štyri dvojbloky. Ak postavíte jeden dvojblok a uvediete ho do prevádzky, tak ste spravili aspoň jednu tretinu z celkových prác. V elektrárni, pozostávajúcej zo štyroch blokov, len štyrikrát zopakujete jednu stavbu. My sme ukázali, ako zložiť tú prvú, ale prišla garnitúra po nás a druhý blok stavala dlhšie a drahšie, ako by sme ho boli stavali my. A prišla ďalšia garnitúra, a tá nie je schopná pomaly desať rokov pohnúť s tretím a so štvrtým blokom, aj keď v lokalite sú presné príklady toho, ako to treba urobiť. Rozprávanie o tom, že sa nebudajú zmenili požiadavky na bezpečnosť alebo že Fukušima..., je klišé, ktoré sa využíva na ospravedlnenie nekompetentnosti.

• **Lenže tá nekompetentnosť nás stojí veľa peňazí...**

Za môjho pôsobenia v elektrárňach bola dostavba druhého bloku zadefinovaná na 49,5 miliardy Sk. Pár mesiacov po tom, ako nás nová vláda odvolala, boli prostriedky na druhý blok zvýšené o 2,5 miliardy korún, čo pri takýchto veľkých investíciách nie je nič prekvapujúce. Ale zvyšovať náklady na trojnásobok alebo štvornásobok, ako sa to deje v súčasnosti, nemá nijaké racionálne vysvetlenie.

• **Atómová elektráreň v Jaslovských Bohuniciach je na území vášho regiónu. Dva bloky V1 museli byť odstavené – bola to podmienka prístupového procesu k Európskej únii. V akom sú**

stave? Dali by sa v čase krízy použiť?

Keď spomínate prístupový proces, myslím si, že v tom čase boli nedostatočným spôsobom obhajované národnoštátne záujmy Slovenska vo vzťahu k Európskej komisii. Bolo to chybné politické rozhodnutie, lebo elektráreň spĺňala všetky požiadavky týkajúce sa bezpečnostných štandardov v porovnaní s elektrárňami rovnakej generácie v Európe. V Arménsku v roku 1988 prekonal jadrová elektráreň zemetrasenie bez toho, žeby došlo k zásadným narušeniam. Arméni túto elektráreň, ktorá bola o generáciu staršia ako naša V1, po desiatich rokoch znovu uviedli do prevádzky a funguje. Aj V1 by mohla ďalej vyrábať elektrinu, ale problém je v tom, že my sme vyradením jednej tretiny z vtedajšej kapacity jadrového programu prišli aj o odborný personál.

• **Predsedom samosprávy Trnavského kraja ste tretie volebné obdobie. To už zrejme máte čo bilancovať. Čo považujete za najväčší úspech v tejto funkcii?**

Za deväť rokov prijala zastupiteľstvo pod mojim vedením asi tisícpäťsto uznesení a podporilo ich okolo deväťdesiat percent prítomných poslancov. Nikdy som nemal tzv. svoje zastupiteľstvo. V prvom volebnom období som mal podporu deviatich poslancov zo štyridsiatich. V druhom ten pomer predstavoval 16 : 24. Nikdy som s nikým nemal koalíčné dohody. Ak som napriek tomu získal vysokú podporu pre návrhy predkladané do zastupiteľstva, zrejme mi poslanci dôverujú. A to považujem za veľký úspech. Znamená to tiež, že úrad pracuje profesionálne. Vždy boli schválené zásadné dokumenty, ako napríklad rozpočty, nebol spochybnený nijaký postup. Bez nejakej publicity sa obišlo ocenenie od Výboru regiónov EÚ, ktorý nášmu TSK udelil cenu Podnikateľský región roka 2012. Boli sme historicky prvý región z nových krajín EÚ, ktorý takého ocenenia získal. My zo zákona nemáme taxatívnu povinnosť ani príslušné prostriedky na vytváranie pracovných miest. Dlho sa usilujem presadiť tendenciu, že na vytváranie pracovných príležitostí sa potrebujeme vrátiť k zdravému rozumu a všetko, čo dokážeme, by sme si mali vyrobiť doma. Mám na mysli najmä

poľnohospodárstvo, kde znížením závislosti od dovozu by sme zvýšili nielen vlastnú sebestačnosť, ale získali i pracovné miesta. Rovnako je to s energetikou, kde sebestačnosť vo výrobe energie je zároveň prejavom národnej bezpečnosti. Osobitne to platí v našom kraji, kde energetika i poľnohospodárstvo sú dominantné aj z celoštátneho hľadiska. Existujú však európske stratégie, ktoré majú aj podporu v konkrétnych finančných schémach a hovoria o tom, čo môže napomôcť vytváranie pracovných miest. A to je povedzme v zakladaní klastrov.

• **Kde a v čom môžu obyvatelia kraja vidieť vaše úspešné pôsobenie?**

V obrovskom množstve zrekonštruovaných ciest, tvoria vyše tridsať percent. Podarilo sa nám niečo urobiť s modernizačným dlhom. Pred siedmimi rokmi som predložil do zastupiteľstva návrh na úver vo výške 1,5 miliardy eur, ktoré sme investovali do ciest. Cesta je to prvé, čo potrebuje občan, aby sa bezpečne pohyboval tam, kde je doma, bez ohľadu na to, či ide do školy, do práce, za kultúrou, k lekárovi alebo navštíviť priateľov. Ale tak isto je to prvá informácia pre návštevníka a investora. Kde niet ciest, nikto nepríde. Toto bol jeden z najväčších úspechov. Jednak že sa podarilo presadiť úver, lebo veľké diela sa nedajú budovať bez externých zdrojov. Nedá sa hospodáriť tak, že koľko dostaneme, toľko minieme. To je veľmi jednoduchý spôsob, ktorý často uplatňujú niektoré samosprávy, a niektorí sa tým dokonca aj chvália. Ja to považujem za chybu. Ak chcete niečo veľké spraviť, musíte si požičať a potom splácať. Bohužiaľ, inak to nejde.

• **V čom je Trnavský kraj jedinečný?**

Kraj má zvláštnu geografiu, ale jeho najväčším bohatstvom sú ľudia. Vyše dvadsať percent obyvateľov kraja tvoria občania maďarskej národnosti. A fungujeme bez problémov. Trnava je známa ako malý Rím a bohatá na sakrálnu pamiatku. Je to prvé mesto na území Slovenska s kráľovskými výsadami z roku 1238. Trnava bola duchovným a vzdelávacím centrom horného Uhorska, keď Turci obsadili Budapešť. V Trnave stoštyridsať rokov sídlila univer-

zita. Veľmi zaujímavý je pohľad z mestskej veže. Nielen Trnava je bohatá na kultúrno-historické pamiatky, ale množstvo zaujímavostí by sme našli takmer v každej dedine. V Kopčanoch máme zrejme najstaršiu kaplnku na Slovensku, čo je samo osebe jasným dôkazom starobylosti našej kultúry. Piešťany vyše sto rokov vyhľadáva kúpeľná klientela z celého sveta. Maďarská kuchyňa je nepochybne veľmi lákavá pre každého gurmána. Karpaty sú bohaté na vysokú zver, sú tam muflóny, objavil sa aj rys, diviaky. Rovnako Žitný ostrov je bohatý na zver. Alebo parádne obrobené vršky Záhoria. Kraj je známy vynikajúcim sortimentom vína zo štyroch vinohradníckych oblastí. Turistické chodníky sme pomenovali po významných národných dejateľoch, cyklotrasy a vodné cesty v južnej časti nášho kraja poskytujú dobré podmienky na športové aktivity. Ale aj splavy na Váhu a mnoho ďalších príležitostí ponúka náš kraj domácim i návštevníkom. Obývajú ho ľudia, ktorí majú hlboké korene vo vzťahu k tradíciám, k dobrovoľníctvu. Folklorne festivaly v Červeníku a Krakovanoch majú vyše päťdesiatročnú tradíciu.

• **Žitný ostrov je obrovská zásobárňa pitnej vody. Ako sa pozeráte na najnovší ústavný zákon o ochrane vody?**

Ochrana vody a zákaz jej vyvážania potrubím je dobrá vec. Tento zákon by mal byť príkladom toho, ako sa stavať k vlastnej zemi. Nemali by sme ju predávať. Prírodné bohatstvo by malo patriť tým, ktorí sú v danom území doma. Vždy som bol zástancom toho, že sieťové odvetvia dôležité pre funkčnosť štátu, ako poisťovne, bankové inštitúcie, rozvod vody, elektriny aj telekomunikácie, by mali byť v rukách štátu a domácich podnikateľov. A presne takto sa pozerám na pôdu, vodu, lesy, nerastné bohatstvo. Pred desiatimi až dvanástimi rokmi ako člen tieňového kabinetu som pripravoval surovinovú politiku štátu a niektorí kolegovia mi hovorili, to už nerobme, to je už zastaralé, prekonané globalizáciou. Lenže práve následky globalizácie vo vzťahu k našim poľnohospodárom, prvovýrobcom by nás mali nabádať ku gazdovskej zodpovednosti za to, čo sme zdedili po našich otcov.

• **Aká osobnostná črta je dôležitá pre kandidáta na verejnú funkciu? Dokázu ju voliči postrehnúť?**

Občanom možno uniká, že akou-takou zárukou dobrého výberu sú výsledky práce kandidáta. Ten, kto sľubuje, by mal preukázať, čo už v živote dokázal. Nemôže dlhodobo dosahovať dobré výsledky človek, ktorý nevie počúvať ľudí, ak nie je komunikatívny. Ale darmo by bol komunikatívny, ak by nemal vzdelanie. Veľmi ma prekvapuje, že niektorí poslanci vzdelanie nepovažujú za potrebné pre verejnú funkciu. Veď je anarchia zveriť niekomu do rúk verejné financie, dávať osudy občanov do rúk nevzdelaným, nezodpovedným ľuďom. Takým, ktorí si nedokážu ani len prečítať zákon, nieto ho ešte aj pochopiť.

• **Argumentuje sa ľudskými právami...**

Ale nehovoríme iba o práve toho, kto má byť volený, ale hovorme o práve tých, ktorí si idú niekoho zvoliť. Tí majú nárok na to, aby ich starosta bol vzdelaný. Môžeme pripustiť anarchiu v záujme ľudských práv? Nie, rešpektovať treba najmä právo väčšiny.

• **Klasickému automobilovému priemyslu nedávajú odborníci dlhú životnosť. V Trnave je však zrejme najväčším zamestnávateľom. Viete si predstaviť, že by sa skončila výroba automobilov v Peugeote? Máte pripravený nejaký krízový scenár?**

Regionálne samosprávy nemajú k dispozícii nástroje, ktoré by mohli generovať krízové scenáre na riešenie zamestnanosti. A druhá vec, neviem si celkom dobre predstaviť, žeby úspešný projekt z hľadiska kvality produkcie skončil zo dňa na deň. Tunajší zamestnanci sa bez problémov vyrovnali s novými modelmi a firma nemusela stiahnuť tisíce vozidiel na kontrolu, ako sa to stalo iným výrobcom svetového mena. Skôr si myslím, že treba napnúť sily, aby sme zvýšili zamestnanosť práve v tomto sektore. Projekt automobilového klastra chceme aj ďalej rozvíjať. V Trnave budujeme unikátne iónové centrum z hľadiska materiálových technológií. A to tiež môže predstavovať obrovský prínos pri vyvíjaní komponentov pre automobily.

• **Čo vás najviac vyčerpáva vo funkcii predsedu kraja?**

Zlomyselnosť. Ak sa pri rokovaniach neprejavuje záujem poslancov stav vecí riešiť, ale naopak, hamovať ich. Keď sa diskusia nevedie z odborného hľadiska, ale v nej prevládajú iné úmysly. Je to nielen vyčerpávajúce, ale aj znechucujúce.

• **Maticu slovenskú by podotkli najradšej už nevideli. Myslíte si, že má svoje opodstatnenie aj dnes?**

Matica slovenská má v našom národnom kultúrnom živote nezastupiteľné miesto. Od minulého roku som členom jej výboru a vidím, že jestvuje úsilie napraviť chyby, ktoré sa stali. Členovia výboru začínajú viac počúvať jeden druhého a už sa to ukázalo pri ostatnom rozpočte. Jeho posledná verzia bola na míle vzdialená od tej, o ktorej sme rokovali vo februári. A je dobrou správou, že rozpočet bol prijatý. Vždy je však čo zdokonaľovať. Trebárs v oblasti stanov. Ale žiadalo by sa novelizovať aj zákon o Matici, aby taxatívne vymenoval zodpovednosti a možnosti byť v rámci Matice volený. Pretože si myslím, že nie je správne, keď zamestnanec Matice je súčasne členom výboru. Vidím v tom konflikt záujmov. Tiež však pozorujem, že súčasný správca Matice naozaj prispieva k tomu, aby sa jej riadenie profesionalizovalo. A preto som optimistom. Verím, že Matica naozaj bude ozdobou nášho národného a kultúrneho života.

Tvorba Emila Belluša sa stala hodnotnou súčasťou slovenskej kultúry

Architekt noblesnej elegancie

Pavol M. KUBIŠ – Foto: archív autora

Jeho žiaci z vysokej školy si často spomínajú na svojho profesora, ktorý im zdôrazňoval: „Všetko, čo robíme, máme robiť s láskou a zánietením pre vec. Treba mať stále pred očami, že to robíme pre človeka.“ Jeho nasledovníci sa radi vracajú aj k jeho pracovnému prístupu, keď pripomínal: „Do každej práce treba vniesť celý svoj intelekt, erudíciu, cit a celé dielo koncepcie dopracovať až do detailu v jeho komplexnosti a harmónii.“

Architekt Emil Belluš poslucháčom vštepoval, že každé výtvarné vyjadrenie v architektúre má zodpovedať charakteru národa a prostredia. Za tvorivú metódu, ktorej sa pridržiaval, možno považovať aj toto jeho vyjadrenie: „Vo svojej dlhej a funkčne rozmanitej praxi som vždy venoval veľkú pozornosť detailom aj prevedeniu všetkých remeselníckych prác, keďže som si včasne uvedomil, že architekt ako integrujúca zložka výstavby má suverénne ovládať aj všetky finty povestných 20 remesiel.“

■ TRI KAPITOLY

Životný osud Emila Belluša má tri kapitoly: štúdium architektúry v Budapešti a Prahe do roku 1933, ďalej veľmi úspešné tvorivé obdobie od konca štúdií do päťdesiatych rokov 20. storočia s trvalým pobytom v Bratislave a naspokojením rokov 1940 – 1970, keď bol profesorom architektúry na bratislavskej SVŠT a jedným z hlavných zakladateľov a formovateľov architektonického školstva na Slovensku.

O jeho živote a diele sa už veľa popísalo. Preto citácie z dostupných kníh, štúdií a článkov autorov prof. Dr. Martina Kusého, prof. Matúša Dullu, architektovej sestry, akademickej maliarky Eleny Bellušovej, dcéry Ing. arch. Jelice Janotovej, hist. arch. Kláry Kubičkovej a publicistky Viery

a maliarskych začiatkov. Rodina bývala v dome na Dolnej ulici číslo 10. Na otca si takto spomína: „Náš otec bol dobrý kresliar... Veľmi sa o nás staral, vždy si našiel čas, aby si s nami vyšiel do prírody. Neskôr sa veľmi zaujímal o naše štúdiá, o našich priateľov. Správal sa k nám nie ako otec, ale ako rovesník. Vedel všetko pochopiť, ale predovšetkým bol našim vzorom. Keď ako stolár začal kresliť, navrhovať a vyrezávať z dreva, ja som sa nielen díval, ale ho aj nasledoval. Používal som všetky dláta, ktoré používal aj on...“

Otec mu zomrel pomerne mladý – šesťdesiatšesťročný, v roku 1942, matka o dvadsaťtri rokov neskôr. Rodinný hrob rodičov na evanjelickom cintoríne v Banskej Bystrici je Bellušovým dielom a v roku 1998 sem pocho-

části, jednotné čisté architektonické tvaroslovie exteriéru i interiéru, riešenie architektonického detailu hovoria o príchode silného talentu na slovenskú architektonickú scénu. Spolupráca s banksko-bystrickým maliarom Júliusom Flachem vo foyeri a maliarska výzdoba Františka Kyselu z Prahy v divadelnej sále sú začiatkom po celý život pretrvávajúceho záujmu architekta o uplatňovanie výtvarného umenia vo svojich budovách.

■ DVAJA V DOME

Vďaka rodinným väzbám bývali istý čas v jednom dome v Bratislave dvaja veľmi tvoriví ľudia a neskoršie aj národní umelci – švagrovia. V roku 1933 si totiž Emil Belluš vzal za ženu Elenu Jamnickú (narodili sa im tri deti: Emil, Pavol a Jelica). Manželkin brat Ján Jamnický bol známy avantgardný režisér a Belluš uviedol do novej tvorivej oblasti – scénického výtvarníctva. Belluš miloval divadlo, ale to, čo robil Jamnický, sa diametrálne odlišovalo od tradičných scén, ktoré v mladosti videl v Banskej Bystrici či Budapešti. Navrhol scény pre vyše dve desiatky divadelných inscenácií v Slovenskom národnom divadle v Bratislave v Jamnického poňatí – bez maľovaných kulís, založené najmä na pôsobení svetla a striednych foriem. Ako autor scény sa skrýval pod pseudonymom Javor alebo ich tvoril úplne anonymne. Bol prvý slovenský scénograf, ktorý si uvedomoval, akú dôležitosť má pôdorysné riešenie scény, a to nielen pre režijné aranžmány, ale aj pre dramaturgický výklad hry (Boží človek, 1939; Keď jubilant plače, 1941; Tanec nad plačom, 1943; Zdravý nemocný, 1943...).

■ FUNKCIONALISTICKÁ PARÁDA

Ako vznikalo jedno z najvýznamnejších funkcionalistických diel v Európe – kolonádový most v piešťanských kúpeľoch? Na prvý pohľad jednoducho. Dodnes je na túto národnú kultúrnu pamiatku nádherný pohľad. Je to najdlhší krytý most na Slovensku...

Ludovít Winter, činnorodý nájomca piešťanských kúpeľov, dlho hľadal architekta, ktorý by navrhol pohodlný most cez Váh. Dozvedel sa, že z Prahy do Bratislavy prišiel schopný mladý Slovák Emil Belluš. Vyhľadal ho a zrodilo sa najskvostnejšie dielo slovenskej architektúry tých čias: kolonádový, alebo ako ho sám tvorca nazýval – sklený most, keďže po celej jeho dĺžke ho rozdeľuje elegantná presklená stena. V nej sú umiestnené dva lepty od Bellušovho priateľa Martina Benku s názvami Pieseň Detvy a Na salaši. Pri vstupe na most z centra Piešťan víta návštevníkov bronzová socha Barolamača od Roberta Kühmayera. Most sprístupnili v roku 1933. Z jeho ďalších známych architektonických diel hodno spomenúť obytné domy v Bratislave (Vajnorská ulica, Heydukova ulica, Trenčianska a Miletičova ulica, Björnsonova ulica, Ružová dolina a iné), propelerové stanice na brehoch Dunaja, vodojem mesta Trnavy, hotel Devín a Národná banka na Štúrovej ulici v Bratislave, Sporná ulica v Martine, Okresný súd vo Zvolene či pomníky generála M. R. Štefánika v Košiciach a Brezne...

■ MOST CEZ HRON

Pre Banskú Bystricu vytvoril osem projektov, z ktorých sa realizovali tri! Prvý – oblúkový most cez Hron navrhol ešte ako vysokoškolač v roku 1922. Postavili ho pred deväťdesiatimi rokmi, no v noci z 26. na 27. októbra 1944 po potlačení povstania ho zbombardovali. Ostatné dva sú dodnes pýchou mesta pod Urpinom. Na Námestí SNP je to budova bývalej filiálky Mestskej sporiteľne pražskej (dnes Slovenská sporiteľňa), postavená v roku 1936 so sgrafitom Martina Benku.

Projekt Národného domu získal v architektonickej súťaži prvú cenu a stavbu dokončili v roku 1928. Priestorové kvality divadelnej sály so vstupným vestibulom, ako aj kaviarenskej a reštauračnej

Bývalá budova Národnej banky – dielo E. Belluša

Václavkovej – čo vyšli v rozpätí rokov 1984 až 2010 – vložím ako kameňom do mozaiky o tomto slovenskom „architektovi noblesnej elegancie“...

■ V STOLÁRSKEJ RODINE

Emil Belluš sa narodil v predvečer nástupu nového storočia pred sto päťnástimi rokmi (19. septembra 1899) v rodine vzdelaného stolárskeho majstra v Slovenskej Lúči; mal ešte dvoch súrodencov – brata Daniela (lekár) a sestru Eleny (maliarka a sochárka). Jeho predkovia z oboch strán mali v rodokmeni amsterdamského brusiča diamantov Campbella, ktorý sa usadil v zámku v Slovenskej Lúči. Napriek tomu, že mladý Belluš prežil v Banskej Bystrici iba šesťnásť rokov svojho raného života, jeho väzba na mesto bola veľká. Tu žil od troch rokov, absolvoval ľudovú školu i gymnázium, banksko-bystrické objekty boli prvými „modelmi“ jeho kresliarskych

POZNÁMKA

Žilinský samosprávny kraj vyhlásil rok 2014 pre región Oravy ako Rok osobnosti Márie Medveckej. Stalo sa tak pri príležitosti stého výročia narodenia tejto národnej umelkyne. Oravská galéria v Dolnom Kubíne, ktorá vlastní podstatnú časť jej umeleckej zostalosti a tridsaťpäť rokov ju prezentuje v Galérii M. Medveckej v Tvrdošíne, pripravila celý rad podujatí, ktoré sa viažu k tomuto významnému jubileu.

Vrcholia podujatia k storočnici M. Medveckej

Návrat nevzdialenej maliarky

Emil SEMANCO – Foto: autor

Storočnica Márie Medveckej bola v jubilejnom memoriálnom itinerári celkom pochopiteľne najpevnejšie spojená s tvrdošínskou kúriou, kde je v stálej expozícii bezmála dvestosedemdesiat autorkiných diel z rôznych období jej života a tvorby, ako to precízne približuje rozsiahly obrazový sprievodca výstavnými priestormi – vydaný práve pri tejto príležitosti.

Riaditeľka Oravskej galérie, autorka výstavného konceptu i kurátorka PhDr. Eva Luptáková po skončení sezóny v Tvrdošíne preniesla dielo Márie Medveckej z jej rodiska do materskej obrazárne v Dolnom Kubíne, kde jej profilovú kolekciu sprístupnili po troch desaťročiach 13. novembra tohto roka a umeniamilovníci verejnosť si bude môcť pozrieť tento najrozsiahlejší súbor maliarkiných prác až do 11. januára 2015. Návštevníci popri bezprostrednom zážitku z vnímania charakteristických diel „maliarky Oravy“ tu majú k dispozícii nielen spomínanú reprezentatívnu výstavu rukoväť, ale aj spomienkové Príbehy, obsahujúce jej korešpondenciu s priateľmi, i ďalší knižný titul Kresby, doplnený básňami Ľubomíra Feldeka v grafickej úprave Miroslava Cipára.

Ako sa uvádza aj v týchto propagačných publikáciách, Mária Medvecká sa po štúdiách v Bratislave (1942 – 1945), vo Viedni (1945 – 1946) a v Prahe (1946 – 1947) vrátila natrvalo na rodnú Oravu a spolu s manželom, akademickým maliarom Ctiborom Belanom sa popri tvorivej práci intenzívne venovali aj kultúrno-spoločenskej a organizátorskej činnosti, ktorej výsledkom bol aj vznik Oravskej galérie. Výstavnými a osvetovými aktivitami od konca štyridsiatych rokov až do polovice šesťdesiatych rokov 20. storočia sa významne podieľala na rozvoji výtvarnej kultúry Oravy a kliesnila cestu na pochopenie výtvarného umenia v prostredí, kde sa s ním ľudia dovtedy nemali možnosť stretať.

Ak niekto nestihol výstavnú sezónu v Galérii M. Medveckej v Tvrdošíne alebo sa mu vidí Orava príliš vzdialená, od 18. novembra tohto roku sa môže so životom a s tvorbou umelkyne oboznámiť priamo v našom hlavnom meste. Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne, Obec Oravcov v Bratislave, mesto Tvrdošín a Národná banka Slovenska pripravili v ústredí NBS na Námestí I. Karvaša ďalšiu zo série spomienkových slávností na významných oravských dejateľov. Po priblížení a sprítomnení odkazu Rudolfa Dilonga, Antona Bernoláka či Jozefa Cubinka patria výstavné priestory tejto bankovej centrály Márii Medveckej, ktorá sa koncom päťdesiatych rokov minulého storočia svojim grafickým riešením stala víťazkou súťaže na česko-slovenskú desaťkorunáčku. Symbolicky aj v spomienkach sa takto opäť vrátila na pôdu vrcholnej bankovej inštitúcie. Na autorku si pri tejto príležitosti prišli zaspomínať aj Marta Cisáriková a Margita Hlaváčiková – „dievčatá z desaťkorunáčky“. Súčasťou podujatia je výstava oravských neprofesionálnych fotografov s názvom Inšpirovaní Oravou, na ktorej sú prezentované snímky z letného plenéru usporiadaného práve na počesť maliarkinho jubilea. Výstavu, ktorá približuje aj históriu vzniku a emisie desaťkorunáčky, dopĺňujú tiež portrétné snímky autorky od štyridsiatych rokov po osemdesiate roky.

Žilinský Peter Pan sa v Šanghaji páčil divákovi aj porote Pocty z čínskej Zlatej magnólie

Peter KUBICA – Foto: autor

Bábkové divadlo Žilina sa v minulých dňoch zúčastnilo na štvrtom ročníku medzinárodného bábkového festivalu Zlatá magnólia v Šanghaji v Čínskej republike. Na tejto súťažnej prehliadke účinkovalo trinásť divadelných súborov z desiatich krajín sveta a žilinskí bábkari na nej získali Cenu za mimoriadne predstavenie aj individuálnu Cenu za herecký výkon.

Najstaršie profesionálne bábkové divadlo na Slovensku sa predstavilo hrou Peter Pan. Inscenácia vznikla na motívy svetoznámej rozprávky škótskeho dramatika, novinára a spisovateľa Jamesa M. Barrieho, ktorú upravil a s divadelníkmi spod Dubňu naštudoval režisér Peter Palik. O úspešnom predstavení riaditeľ žilinskej bábkovej scény Peter Tabaček povedal: „V inscenácii dominuje originálna scénografická zložka, dokonalá animácia s bábkami i samotná obrazivosť, ktorá tak prirodzene komunikuje aj s medzinárodným publikom.“

NESTARNÚCI PETER PAN

Pôsobivá literárna predloha o chlapcovi, čo nechcel nikdy zostarnúť, a o jeho dobrodružstvách vo fiktívnej Zemi nezemi, ktorá vznikla presne pred sto desiatimi rokmi, tak potvrdila svoju prí-

ťažlivosť aj vo vzdialenej a mentálne inakšie orientovanej Čínskej republike. Medzinárodná porota zvlášť ocenila kvalitu a herecké majstrovstvo žilinského súboru, keď medzi desiatimi účastníkmi festivalu poctila ich inscenáciu Cenou za výnimočné predstavenie. Za stvárnenie postavy Petra Pana získal Ján Demko najvyššiu individuálnu poctu – Cenu za herecký výkon.

POTEŠILI AJ SLOVÁKOV

Žilinskí bábkari popri čínskych obecnstve potešili aj slovenské deti a ich rodičov žijúcich v Šanghaji predstavením Najlepšia rozprávka o Červenej čiapočke, ktoré zahrali mimo divadelných priestorov v prítomnosti zamestnancov slovenského konzulátu. Bábkové divadlo Žilina bolo jediným slovenským súborom, ktorý sa mohol na tomto prestížnom divadelnom

fóre prezentovať a reprezentovať tak Slovenskú republiku a Žilinský kraj aj vďaka finančnej podpore Ministerstva kultúry SR a Žilinského samosprávneho kraja, ktorý je jeho zriaďovateľom.

Predseda Žilinského samosprávneho kraja Juraj Blanár na margo úspechu bábkarov spod Dubňu uviedol: „Bábkové divadlo Žilina je nositeľom kvality a už dlhé roky šíri v zahraničí dobré meno Slovenska i celého Žilinského kraja. Aj preto som rád, že finišujeme na rekonštrukcii divadelných priestorov, pretože súbor s takýmito výsledkami jednoducho potrebuje kvalitné zázemie a moderné vybavenie.“

Zrekonštruované priestory Bábkového divadla v Žiline, financované z eurofondov a rozpočtu ŽSK, otvorila brány ešte v tomto roku.

Nevšedná návšteva medzi jasovskými školákmi Arcibiskup chválil matičné aktivity

Jasovskí matičiari v minulých dňoch pripravili nie každodenné stretnutie. Arcibiskup Košickej arcidiecézy Mons. Bernard Bober zavítal do základnej školy v Jasove, kde sa stretol s jej vedením a so žiakmi. Vzácneho hosťa privítala riaditeľka školy PaedDr. Alžbeta Mačatová, ktorá mu odovzdala kyticu kvetov a hodnotné knižné publikácie z Vydavateľstva Matice slovenskej.

Arcibiskup B. Bober sa zúčastnil na hodine náboženstva, kde sa ho nadaní žiaci pýtali na jeho bohatý život zasvätený pastoračnej činnosti. Cirkevný hodnostár mal čo robiť, aby odpovedal na množstvo otázok jasovských štvrtákov. Tí mu potom predviedli komponovaný program zložený z prednesov básní a náboženských piesní, ktoré otca arcibiskupa nesmier-

ne potešili. Tiež mu venovali obrazy, ktorý arcibiskupovi – podľa vlastných slov – bude dlho pripomínať skvelú atmosféru tejto bezprostrednej vizity. Na veľkom plátne školáci namaľovali symbolický koráb, ktorý nám v živote pomáha preplávať starosťami i radosťami všedného života, a všetci sa naň podpísali. Na záver návštevy si arcibiskup v sprievode svojho cirkevného ta-

jomníka prezrel priestory školy. Ocenil absolútnu čistotu učební a priestorov, ale aj vybavenie kabinetov a kvalitné pracovné podmienky pre učiteľov, s akými sa môže pochváliť málokteré školské zariadenie. Arcibiskupa Bobera zaujali aj aktivity na rozvoj národnej kultúry, ktoré zdobia jasovský Miestny odbor Matice slovenskej, či sú to krajské matičné festivaly Jasovský zlatý slávik, Hronského Jasov, ale aj Jasovská matičná paráda alebo slávnostné akademie pri príležitosti výročí národných buditeľov, pri ktorých už viac rokov úctinne pomáha aj vedenie školy.

„Som veľmi rád, že som mal možnosť navštíviť takú nádhernú školu. Na hodinách vyučovania vládla obdivuhodná pracovitosť a disciplína, všade čistota a veľmi milí žiaci a pedagógovia. Zaujali ma aj pestré matičné aktivity, ktoré sú také potrebné pre rozvoj našej národnej kultúry. Vidno, že vedenie školy na čele s riaditeľkou školy Dr. Alžbetou Mačatovou sa o túto školu a jej žiakov a pedagógov stará s veľkou láskou,“ vyjadril sa o návšteve arcibiskup B. Bober.

Text a foto: František MRVA

Laureáti Litteras Memoriales

Žilinská krajská samospráva sa pripravuje na udeľovanie svojich najvyšších vyznamenaní pre osobnosti, ktoré sa významným spôsobom prispeli k rozvoju regiónu. Kým v minulom roku Cenou Žilinského samosprávneho kraja, Pamätnou plaketou či Litteras Memoriales poctili tri ženy – vojnovú veteránku Máriu Pelcrovú, interpretku ľudových piesní Helenu Záhradníkovú a atlétku Luciu Klocovú – tentoraz sú medzi vybratými výnimočnými osobnosťami traja muži, pričom jeden z nich je úzko spojený s Maticou slovenskou.

Najvyššie uznanie župy tentoraz poputuje aj do rúk dlhoročného riaditeľa Biografického ústavu MS Augustína Maľovčička za mimoriadny prínos v oblasti literatúry a literárnej histórie. A. Maľovčik je autorom mnohých literárnych diel o slovenskom národnom obrodení a životopisov spisovateľov a národných dejateľov. Od roku 2013 zastáva funkciu riaditeľa Odboru správy a výskumu pôvodných prameňov Slovenskej národnej knižnice v Martine.

Žilinská župa udelí cenu aj známemu ľudovému umelcovi Ľubomírovi Páričkovi pri príležitosti významného životného jubilea.

V Turci i na celom Slovensku je známy ako zručný výrobca ľudových hudobných nástrojov či interpret na pastierskych trúbach. Azda niet u nás folklórneho podujatia, na ktorom by neúčinkoval. Našu vlasť neraz reprezentoval aj na medzinárodných podujatiach. V Národnom dome Slovenského komorného divadla v Martine si 13. decembra preberie z rúk župana Juraja Blanára Pamätnú plaketu Litteras Memoriales aj niekdajší žilinský hokejista Dušan Ondruš, tiež autor publikácie Žilinský hokej, ktorý sa nedávno dožil sedemdesiatich piatich rokov.

(rr)

Šachisti pod Urpínom

V Banskej Bystrici sa uskutočnil tradičný šachový turnaj OPEN Banská Bystrica o Pohár MO MS. Tento už osemnásť ročník sa konal na počesť Dňa ústavy a vyše sto hráčov si na ňom zmeralo sily v rapid šachu, ktorý sa hral švajčiarskym systémom na deväť kôl s tempom 2 x 40 min. + 10s/ľah.

Víťazom sa stal Tomáš Krňan, kanadský reprezentant, pôvodom Slováč z Banskej Bystrice. Druhý skončil hráč ŠKM Stará Ľubovňa Marián Jurčík a tretí Rastislav Bristenský, víťaz z roku 2011 z ŠK Slovan Bratislava. Víťazkou kategórie bola Andrea Bristenská, druhá bola Rebeka Nadzamová a tretia Sofia Nadzamová, obidve zo ŠK Slávia Košice. V kategórii seniorov zvíťazil Jozef Gregor

pred Jozefom Sedlárom, obaja z PŠK Banská Bystrica, a tretí skončil Lorenzo Salamon z ŠK Junior. Najlepším hráčom BBSK sa stal iba štrnásťročný Viktor Haring z ŠK Junior CVČ Banská Bystrica. V pomerne silne obsadenom turnaji sa darilo aj mládežníckym kategóriám. Z celkového počtu tridsiatich piatich hráčov štyria sa umiestnili v TOP 1.

(ik)

Ďalšie výzvy matičiarov

Krajské rady Matice slovenskej Banskobystrického a Žilinského kraja na svojich riadnych zasadnutiach 18. 10. v Banskej Bystrici a 4. 11. v Žiline prerokovali znenie Výzvy Krajskej rady Košického kraja zo 16. 9. 2014, ako aj znenie Výzvy Krajskej rady MS Nitrianskeho kraja zo 8. 10. 2014, ktoré boli v plnom znení zverejnené v 42. čísle Slovenských národných novin aj s reakciou predsedu MS.

Po prerokovaní týchto výziev Krajská rada MS Banskobystrického kraja po zvážení všetkých argumentov v diskusii podporuje obidve výzvy krajských rád, stotožňuje sa v plnom rozsahu s argumentmi, ktoré výzvy uvádzajú, a žiada výbor Matice slovenskej o zvolanie mimoriadneho valného zhromaždenia Matice slovenskej. „Krajská rada Matice slovenskej Banskobystrického kraja sa obracia na všetky okresné rady MS, miestne odbory MS a odbory Mladá Matica v Banskobystrickom kraji s výzvou, aby na svojich zasadnutiach čo v najkratšom čase oboznámili svojich členov s obsahom Výzvy KR MS Košického kraja, Výzvy KR MS Nitrianskeho kraja a

po vlastnom uvážení prijali k vzniknutej situácii vlastné stanovisko smerujúce k podpore zvolania mimoriadneho valného zhromaždenia Matice slovenskej,“ uviedol predseda KR I. Kovačovič.

Podobne zareagovala aj Krajská rada MS Žilinského kraja. „Výzvy všetky krajské, okresné a oblastné rady, miestne, záujmové a vedecké odbory MS, členov výboru MS, aby podporili výzvu na zvolanie mimoriadneho valného zhromaždenia Matice slovenskej v roku 2015, ktoré zhodnotí súčasnú situáciu v MS s možnosťou voľby nových orgánov Matice slovenskej,“ uviedol Ľ. Kraľovský, predseda rady.

(red)

Roztlieskali Kľačancov

V Turčianskych Kľačanoch si azda ešte aj podnes spomínajú na nevšednú kultúrnu udalosť, ktorá sa odohrala v miestnom kultúrnom dome v uplynulých dňoch. Doslova odohrala, lebo Miestny odbor Matice slovenskej a obecna samospráva sa rozhodli do tejto obce pozvať ochotníkov zo Žabokriek. A urobili veľmi dobre.

Súbor zo Žabokriek tu uviedol štyridsiatu štvrtú reprízu Maľovaní na skle. Pred začiatkom skvelého predstavenia si prítomní uctili pamiatku Milana Zajasenského, ochotníka z Bystricky a významného funkcionára Dobrovoľného hasičského zboru v Martine. Stopäťdesiat divákov v sále kultúrneho domu potom nadšené aplaudovali výkonu Pavla Fabra v úlohe Jánošíka, malým zbojníkom Timotejovi a Adamovi

Kalnickým, čertovi v podaní Martina Zachara, ktorý študuje na Súkromnom hudobnom a dramatickom konzervatóriu v Martine. Dievčatá, anjel, zbrojnoši, ba aj smrčka roztlieskali a rozospievali celé publikum. Uprimne poďakovanie Kľačanci adresujú vedúcej ochotníckeho divadelného súboru Dáša Kalnickej a ostatným divadelníkom želajú ďalšie podobne vydatené predstavenia.

(rr)

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

O pravde, mravoch, bontóne a vkuse

„Popri pravde aj dobré mravy, rovnako ako bontón či vkus, pomáhajú viesť dobrý život. V každej spoločnosti,“ toto je citát, s ktorým nemožno nesúhlasiť. Ktosi o mne napísal, že som sa stal predsedom Matice zo ziskuchtivosti, že – keďže mám „ľahké pero“ – zneužívam svoju funkciu na vydávanie vlastných kníh v maticnom vydavateľstve, v ktorých prekrúcam fakty a hanobím našich veľikánov, že sú to knihy, ktoré sa nečítajú, že sa zúčastňujem na maticných akciách iba na „sebaprezentáciu“, a tak podobne.

Preto začnime pravdou: pred príchodom do Matice pracoval som v banke s inými finančnými možnosťami, ako má Matica, takže v Matici nie som pre „zisk“; na vydávanie vlastných kníh v maticnom vydavateľstve žhánam sponzorské peniaze, napríklad na knihu Zemplínske nebo, ktorá čoskoro vyjde, „našiel“ som dvetisíc mimomatických eur; kritizovaná kniha Bernolák (román) je vypredaná; a keďže išlo o román, zrejme je prípustná fikcia. (A. Mach v rozhovore s budapešťskými Bernolákovcami, ktorí v roku 1943 skutočne navštívili Slovensko, porovnáva Štúra s Hitlerom – toto prirovnávanie je naozaj Machovým „vynálezom“, dá sa povedať, že ide o citát.) Aj predseda Matice má zrejme právo písať knihy v podobe románov, veď aj kolí iní píšu.

A teraz k dobrým mravom, bontónu a vkusu: dobrým mravom je prísť tam, kde človeka pozvú, bontónom je vystúpiť, ak o vystúpenie požiadajú, a vkusom je nerečniť dlho a nepreplietat' piaté cez deviate, ale hovoriť krátko a kevcí. Namatické akcie mám týždenne desiatky pozvánok.

Milí čitatelia, prepáčte akési „vybočenie z radu“ v rámci mojich „koncových úvah“. Toto som však potreboval oznámiť tým, ktorí z času načas – neverím, že úmyselne – dezinformujú všetkých naokolo. Píšu, čo píšu asi len preto, lebo z novembrových ideálov nám už ostal jediný: možnosť ešte stále – chvalabohu – otvárať ústa nie iba pri jedení.

Spomínali na dramaticku

Matičari v Ivanke pri Nitre pripravili už siedmy ročník spomienok na Martu Longauerovú – jednu z najproduktívnejších slovenských dramatických spisovateľiek prvých desaťročí 20. storočia, ktorá časť svojho života prežila práve v tejto obci. Spisovateľka, vystupujúca pod pseudonymom Myrta, teta Myrta alebo Podjasienková, sa narodila v roku 1888 v Bobrovcí. Od roku 1920 žila v Ivanke pri Nitre, kde aj zomrela. Miestny odbor MS na uctenie si pamiatky tejto výnimočnej autorky každý rok pripravuje literárnu súťaž v prednese poézie a prózy určenú pre deti. Tie súťažajú v troch vekových kategóriách. Na tohtoročnom už siedmom ročníku sa zúčastnili tri desiatky súťažiacich, pričom všetkých organizátori odmenili krásnymi knihami a darčekovými balíčkami.

(mr)

Dom Matice slovenskej v Komárne začali rekonštruovať Pre kultúru v meste je nenahraditeľný

Členovia a sympatizanti maticnej organizácie v Komárne začali nedávno s opravou priestorov tamojšieho Domu Matice slovenskej, ktorý už má za sebou polstoročie existencie a dnes už mnohé jeho zariadenia nevyhovujú. Mnohé práce robia aktivisti svojpomocne, časť z nich vykonáva aktivačné centrum úradu práce.

„Návštevnosť a záujem o krúžky je za posledné obdobie najlepšia, no podmienky sú čoraz ťažšie,“ konštatoval riaditeľ Domu MS Jozef Černek. „S úradom práce máme vynikajúcu spoluprácu. Krok po kroku skrášľujeme priestor, ktorý to už nevyhnutne potrebuje. Do konca roka chceme mnohé opraviť a vynoviť a rozšíriť aj sociálne zariadenia, kapacitne sú nevyhovujúce,“ hovorí J. Černek. „Vo vestibule a na chodbách na poschodí pribudnú galérie. Prvá vernisáž sa uskutočnila už 15. októbra pod názvom Škola vitvarného umejníka, ktorú usporiadalo miestne Regionálne osvetové centrum.

Ako mnohé inštitúcie patriace pod Maticu slovenskú aj komárňanský Dom MS má finančné problémy. Najhoršia situácia bola pred dvomi rokmi, keď prevysoký účet za plyn hrozilo zatvorenie veľkej divadelnej sály. Činnosť krúžkov bola ohrozená. Kultúrny stánek napokon pomohli zachrániť komárňanskí priaznivci kultúry,

Dom Matice slovenskej v Komárne

ktorí sa vyzbierali na časť nedoplatku za plyn.

Pre kultúru v meste je pritom Dom Matice slovenskej nenahraditeľný. Aj v našom týždenníku neraz informujeme o aktivitách divadelného súboru Dramaťák Gymnázia L. J. Šuleka, ktorý má takmer pol stovky členov a v repertoári množstvo úspešných

predstavení. Do povedomia verejnosti sa dostal najmä štyrmi pôvodnými muzikálmi. Dom MS využívajú aj folklórni inšpirovaní Slováci rebeli, ktorí často vystupujú v zahraničí a s osemdesiatimi členmi v niekoľkých generáciách neodmysliteľne patria ku koloritu mesta.

Jana PIPÍŠKOVÁ

Spolupráca starších a mladých v Matici prináša v Dúbravke ovocie

Myslia na budúcnosť inštitúcie

Matica slovenská v Dúbravke aktívne spolupracuje so školami, aby pre budúcnosť národnej inštitúcie pripravila činnorodý dorast. Symbióza staršej a mladšej generácie v tomto bratislavskom obvode sa pomaly, ale iste udomácňuje. Spoločné vystúpenia vo folklórnom súbore, exkurzie, súťaže a ďalšie aktivity sú tu samozrejmosťou.

V minulých dňoch matičari z Dúbravky spoločne so staromestskými kolegami uskutočnili poznávaciu exkurziu po trase Dobrá voda, Dolná Krupá a Trnava k blížiacim sa výročiam bernolákovcov a štúrovcov, zakladateľov spisovného jazyka. Poklonili sa pamiatke Jána Hollého, ktorého dvestotridsiate výročie narodenia si budeme onedlho pripomínať. Život a tvorba významného bernolákovského básnika, ktorý formoval slovenský poetický jazyk eposom Svätopluk, selankami, žalospievami, bájami o pôvode Slovanov, zaujali

štyridsaťpäť matičiarov s deťmi. V jeho pamätnej izbe mali možnosť vidieť slávne dokumenty, ktoré pripomínajú rok 1842, keď Štúr prišiel za Hollým v Maduniciach, aby odsúhlasil vznik novej spisovnej slovenčiny.

Návšteva kaštieľa v Dolnej Krupci im umožnila spoznať najkrajšiu vidiecku klasicistickú architektúru z čias jeho majiteľov, ktorí mali blízky vzťah s hudobným skladateľom Ludwigom van Beethovenom, ktorý tu vytvoril niektoré svoje známe skladby, čo dokumentuje tamojšie hudobné múzeum. Počas exkurzie navští-

vili aj kultúrne centrum západného Slovenska Trnavu,

kde je množstvo pamiatok, ktoré matičiarov aj ich školopovinné ratolesti zaujali. Potvrdili to úplne odpovede na otázky, ktoré deti zodpovedali v pripravenom kvíze pri návrate domov.

Matičari z Dúbravky tak dôkladne splnili zámer akcie. Jediné, čo sa im na exkurzii nepáčilo, bola skutočnosť, že naše kultúrne inštitúcie nemajú ani základný propagačný materiál, ktorý by viac propagoval naše pamätihodnosti.

Kveta SLYŠKOVÁ

Vlast' v srdci

nosti Združenia od jeho založenia až po súčasnosť. Ako počas nej zaznelo, krajanja, ktorých rôzne okolnosti donútili žiť vo Švajčiarsku, neprestali nosiť svoju rodnú vlasť v srdci, združili sa, a tak si vytvorili svoj druhý domov

v zahraničí. Spomienky účastníkov boli živé – od ťažkých začiatkov v cudzej krajine až po ich úspešné začlenenie sa do novej spoločnosti. Terajší predstavitelia tejto krajankej organizácie s radosťou a novou nádejou konštatujú, že ich rady, ktoré čas postupne preriedil, dopĺňujú v posledných rokoch mladí Slováci a Slovenky, ktorí do Švajčiarska prichádzajú za prácou. Nachádzajú tu prajné krajancké prostredie, kus domoviny, dobrých priateľov i kultúrne vyžitie. Dúfajme, že Združenie Slovákov vo Švajčiarsku bude aj naďalej úspešne pokračovať vo svojej tradícii na prospech všetkých, čo si doňajú cestu.

Juraj BRANDIBOURG

vydavatel.sk

SLOVAKIA | ONLINE

tasr

PRIPOMÍNAME SI

29. novembra

– stošesťdesiatpäť rokov od narodenia národovca, právnik a poslanca uhorského snemu za mikulášsky okres Jána Ružiaka (1849 – 1921), signatára Martinskej deklarácie

– pred sto dvadsiatimi rokmi sa narodil grafik Jaroslav Vodrážka (1894 – 1984), ktorého z Prahy do Martina pozval Štefan Krčméry a talentovaný mladý muž sa v Matici slovenskej stal priekopníkom slovenskej knižnej ilustrácie, najmä kníh pre deti

– päťdesiatku by oslavoval básnik a textár pesničiek Jozef Urban (1964 – 1999), azda najznámejšia je jeho pieseň Voda, čo ma drží nad vodou

– štyridsať rokov by mal hokejový reprezentant Pavol Demitra (1974 – 2011)

30. novembra

– storočnica katolíckeho kňaza, básnika a v rokoch prvej Slovenskej republiky riaditeľa Katolíckej akadémie Mikuláša Šprinca (1914 – 1986)

– pred sedemdesiatimi rokmi (1944) pri akcii proti partizánom našla nemecká jednotka v lesoch nad dedinou Prašice bunker s dvadsiatimi dvoma židovskými občanmi, ktorých tam ukryli ich spoluobčania; všetkých, vrátane detí, zastrelili

– dvadsaťpäť rokov, čo po novembrových udalostiach 1989 abdikoval Viliam Šalgovič a na post predsedu SNR nastúpil Rudolf Schuster (V. Šalgovič krátko potom spáchal samovraždu)

– šesťdesiatpäť rokov si pripomína herec a podnikateľ Andy Hric

– slovenský futbalový reprezentant Vladimír Weiss ml. má dvadsaťpäť

1. decembra

– päťdesiatpäť rokov od smrti veľkého slovenského matematika a pedagóga prof. Juraja Hronca (1881 – 1959)

2. decembra

– deväťdesiatpäť rokov, čo sa v Turzovke narodil spisovateľ Rudolf Jašík (1919 – 1960), autor románov, odrážajúcich duch svojich čias: Na brehu priezračnej rieky, Námestie svätej Alžbety a Mŕtvi nespievajú

– bývalý náš hokejový reprezentant Dárus Rusnák má päťdesiatpäť rokov

3. decembra

– pred päťdesiatimi rokmi (1964) sa popísala zmluva medzi ZSSR a našou republikou o výstavbe plynovodu cez územie Slovenska od obce Ruská po Vysokú pri Morave a ďalej do západnej Európy

5. decembra

– minister vnútra Slovenskej socialistickej republiky rozhodol v roku 1989 o zrušení drôtených prekážok a zátarás na našich hraniciach s Rakúskom; 25. výročie

– pred sto desiatimi rokmi sa narodil Mikuláš Ferjenčík (1904 – 1988), politik a generál, počas SNP spolupracovník Jána Goliana a poverenik obrany, po vojne štátny tajomník ministerstva obrany, ako protikomunisticky orientovaný veliteľ po februári 1948 emigroval do USA

– deväťdesiatpäť rokov čo sa narodil básnik a prekladateľ z taliančiny, srbčiny a slovinčiny Vítazoslav Hečko (1919 – 1972), brat spisovateľa Frančiška a prekladateľa, teoretika umeleckého prekladu Blahoslava

(jč)